

Monitoring predizborne kampanje 2012.

Bilten 02

Monitoring predizborne kampanje 2012

Bilten 2

March 30, 2012

Parlamentarni i lokalni izbori održaće se u Srbiji 6. Maja 2012. godine. Ukupno 7,058.683¹ građanki i građana sa biračkim pravom biraće Narodnu skupštinu od 250 poslanika i gradonačelnike i odbornike u preko 160 gradova i opština.

Pri Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, državnu upravu i lokalnu samoupravu registrovano jen 87 političkih stranaka.

Do 30. Marta 2012. Godine Republičkoj izbornoj komisiji prijavljeno je 9 izbornih lista stranaka I koalicija.

Realizujući project monitoring predizborne kampanje sa stanovišta poštovanja načela i standarda demokratske procedure, fer-pleja, neprihvaljivosti govora mržnje, diskriminacije I drugih oblika netrpeljivosti, od ovog broja Biltena počinjemo da objavljujemo podatke dobijene od mreže nevladinih organizacija na terenu.

1. Političke partije koje predstavljaju zajednice nacionalnih manjina izrazile su veliku zabrinutost povodom odluke vlasti da svaka partija ili koalicija koja se nadmeće na izborima mora predati 10.000 potpisa podrške svojoj listi ukoliko želi da učestvuje. Stranke manjina su na taj način izjednačene sa ostalim političkim partijama, mada je teško očekivati da će biti u stanju da prikupe potreban broj potpisa. *Crnogorska partija, Demokratski savez Bugara, Savez bačkih Bunjevaca, Pokret mađarske nade, Slovačka stranka, Demokratska partija Makedonaca, Rusinska demokratska partija i Građanski savez Mađara* su neke od političkih partija koje su se u nekoliko navrata obratile Ustavnom sudu Srbije s argumentom da zakon predviđa prikupljanje samo hiljadu potpisa za formiranje političke partije nacionalne manjine, ali ovo pravilo nalaže deset puta veći broj za predaju izborne liste. Insistirano je na tome da ovaj slučaj predstavlja jasan primer etničke diskriminacije.

Ustavni sud nije reagovao povodom žalbe ovih partija.

¹ Prema popisu stanovništva iz oktobra 2011. Srbija ima 7,565. 761 stanovnika.

2. Iako se kampanja zahuktava iz dana u dan, fer plej kao jedan od osnovnih zahteva slobodne i demokratske izborne trke pomenut je samo jednom: predsednik Skupštine opštine Niš i funkcioner *Socijalističke partije Srbije*, Mile Ilić, pozvao je sve učesnike lokalnih izbora da potpišu „Sporazum o fer ponašanju“ tokom predizborne kampanje. Ilić je poznat kao inicijator kandidature bivšeg predsednika Srbije i SRJ Slobodana Miloševića za Nobelovu nagradu za mir 1995. godine.

Inicijativu, koja je potpisana 23. marta, prihvatilo je pet političkih partija, dok su je preostale tri okarakterisale kao „pakt o nenapadanju“ i odbile da se pridruže.

Niko od kandidata nije pokrenuo ni jednu sličnu inicijativu na nacionalnom nivou.

3. Govoreći na okruglom stolu održanom 13. marta 2012. o odnosima između Rusije i Balkana, ruski ambasador Aleksandar Konuzin naglasio je da „evropsku opciju balkanskih zemalja ne treba gledati kao opciju bez alternative“. „Priča se o očiglednim prednostima takve orijentacije razvoja odnosa u Evropi, ali manje se može čuti o rizicima“, dodao je. Ovu izjavu su kritikovali brojni analitičari i predstavnici političkih grupacija koje zagovaraju ubrzan pristup Srbije Evropskoj uniji: izražen je stav da takve izjave predstavljaju oblik direktnog mešanja u predizbornu kampanju. S druge strane, kritičari Zapada navode „argument“ da su se neki zapadni ambasadori – pre svih, ambasadorica SAD Vorlik i ambasador Nemačke Mas – javno pojavljivali na otvaranjima srpskih ogranaka kompanija iz svojih zemalja. Međutim, treba naglasiti da zapadni ambasadori tim prilikama nisu davali političke izjave.

4. *Republička radiodifuzna agencija* (RRA) objavila je 10. marta 2012. skup propisa kojima se reguliše ponašanje elektronskih medija tokom predizborne kampanje. Ovim propisima je utvrđeno da u toku udarnog termina (između 19 i 23 časa) TV stanicama nije dozvoljeno da emituju predizborne spotove političkih partija i druge komercijalne predizborne programe u trajanju dužem od pet minuta. Jasno narušavajući ova pravila, RTS je 9, 14, 15, 20. i 21. marta (s početkom u 21 čas) emitovao snimak završne reči Vojislava Šešelja na suđenju pred Međunarodnim sudom za ratne zločine u Hagu. U svojstvu predsednika *Srpske radikalne stranke*, Šešelj je nosilac izborne liste ove partije na predstojećim izborima. U toku čitave završne reči, insistirao je da njegova odbrana na suđenju ima jasan politički sadržaj i nameru da pomogne predizbornoj kampanji SRS.

Analitičari smatraju da je u pozadini odluke o povećanom medijskom prisustvu Šešelja namera da se oslabi glavni protivnik vladajuće DS (*Srpska napredna stranka* koja je nastala 2008, podelom unutar same SRS). Takva namera prepoznata je i u odluci vlade o izdavanju garancija za privremeno puštanje Šešelja iz pritvora (očekuje presudu Tribunala u slučaju koji se vodi protiv njega) zbog zdravstvenih razloga, iako sam Šešelj nije prethodno zatražio takvu garanciju od srpske vlade. Dnevnik *Politika*, koji je delom u vlasništvu države, objavio

je o tome 28. marta iscrpan izveštaj. Izveštaj, objavljen na prvoj i šestoj strani lista, bio je ilustrovan velikim fotografijama u boji, na kojima su prikazani propagandni plakati SRS sa tekstom „Nećemo u Evropsku Uniju!“ – jednim od predizbornih parola te stranke.

5. Na drugoj strani, Boris Tadić, predsednik Republike Srbije i predsednik vladajuće *Demokratske stranke* (DS)², tokom gotovo svakodnevnih poseta brojnih gradova i sela širom Srbije, otvara fabrike, obilazi preduzeća, na licu mesta savetuje seljake, vlasnike malih preduzeća i proizvođače vina – što predstavlja nezabeležen niz dešavanja o kojima opširno izveštavaju nacionalne radio i TV mreže pod izgovorom da Tadić ove aktivnosti obavlja u svojstvu predsednika države. Interesantno je, međutim, da se tri reči koje najviše koristi u obraćanjima tokom ove predizborne turneje – radna mesta, investicije i sigurnost – poklapaju sa izbornim sloganom njegove partije. Internet sajt *Demokratske stranke* uredno beleži aktivnosti predsednika kao deo kampanje DS i opširno o njima izveštava. Televizijski spotovi *Demokratske stranke* u kojima se pojavljuje Tadić (nejasno je da li kao šef države ili vođa partije) emituju se na brojnim kanalima širom zemlje.

6. Nakon razgovora sa Mikaelom Olsonom, jednim od direktora u švedskom lancu prodavnica nameštaja IKEA, predsednik Tadić je u izjavi za medijima 15. Najavio da će IKEA počev od 2013. godine otvoriti pet prodavnica širom Srbije (dve u Beogradu, a po jednu u Novom Sadu, Nišu i Čačku/Kragujevcu) i tako „pokriti celu Srbiju“.

Međutim, u pismu upućenom 19. marta poslovnim partnerima u Srbiji, poslovodstvo lanca IKEA najavljuje da će do 2015. u Srbiji biti otvorena samo jedna prodavnica.

7. Finansijski aspekti predizborne kampanje 2012. i dalje su jedna od najbolje čuvanih tajni: dok sve partije koje učestvuju u trci insistiraju da su izvori i iznosi finansijskih sredstava koje troše u kampanji u okvirima propisanim *Zakonom o finansiranju političkih aktivnosti* (usvojen 14. juna 2011), jednoglasne su u stavu da detalje ne bi trebalo otkrivati javnosti. Navedeni zakon propisuje da političke partije koje učestvuju na izborima dobiju subvencije iz budžeta Republike Srbije u ukupnom iznosu od 0.1% od 940.157.524.000 RSD budžetskih rashoda predviđenih za 2012. godinu. Imajući u vidu veoma visoke troškove kampanje, teško

² Još od usvajanja aktuelnog Ustava Republike Srbije, postoji spor u vezi s time da li obavljanjem dve funkcije Tadić krši član. 115 u kome se navodi: „Predsednik republike ne može obavljati drugu javnu funkciju ili profesionalnu dužnost“.

je zamisliti da bi državne subvencije, članarine i donacije osiromašenog stanovništva bile dovoljne za finansiranje ovako razuđene kampanje³.

8. *Ujedinjeni regioni Srbije* kandidovali su Dragog Damjanovića, predsednika Skupštine opštine Žagubica i bivšeg poslanika *G17+*, za treći mandat gradonačelnika. Na skupu u tom gradu, održanom 10. marta, Damjanović, koji je i pedijatar u lokalnoj bolnici, napao je Aleksandru Đorđević, novinarku koju je TV stanica poslala da izveštava sa ovog događaja. Privatna TV stanica „As“ poznata je po kritičkom stavu prema politici gradonačelnika. Novinarka je pretrpela povredu glave i lakši potres mozga. Dr. Damjanović poriče incident, uprkos video-snimku koji se može videti na „Jutjubu“.

9. U svečanoj atmosferi i pred uključenim kamerama improvizovan betonski most bez ograde, dugačak sedam metara, otvoren je 27. marta u selu Donje Vlase kod Niša. Most je otvorio direktor Direkcije za izgradnju grada Branislav Jovanović koji je na taj položaj diošao na predlog *G17 plus* (danas u sastavu grupacije *Ujedinjeni regioni Srbije*).

³ TV stanice sa nacionalnom frekvencijom naplaćuju od 3.300 do 16.500 RSD po sekundi reklame; dnevni zakup jednog bilborda košta od 7.000 do 12.500 RSD; zakup sale za javni skup košta od 500.000 do 2.500.000 RSD, po kursu od oko 110 RSD za 1 EUR. Troškovi reklame na tim televizijama – ako se dnevno zakupljuje maksimum od pet minuta reklamnog vremena – dostigli bi skoro 1 milion EUR. I to ne računajući troškove vezane za druge medije, uključujući novine i časopise, kao i troškove transporta i putovanja, proizvodnje, itd.